

Hoge olieprijsen en lage dollar drijven wig in monetair beleid China

De pas gehouden OPEC-conferentie van staatshoofden in Riad, op zich al een bijzondere gelegenheid, had moeten gaan over het Saoedische plan om onderzoek te gaan doen naar de vermindering van de CO₂-uitstoot van olie en zodoende de positie van de olielanden in de aanstaande post-Kyoto discussie te versterken. De conferentie werd echter gedomineerd door de in OPEC steeds terugkerende vraag of olie nog in Amerikaanse dollars moest worden verhandeld of dat er moest worden overgegaan op een mandje van valuta, zodat de koopkracht van een vat olie beter kan worden gewaarborgd.

De motieven van Venezuela en Iran om de huidige lage waarde van de dollar ter discussie te stellen waren niet louter economisch. Toch wis-

Door
Coby van der
Linde

ten ze met deze discussie een gevoelige snaar te raken bij hun collega's. Immers, de recente waarde-daling van de dollar ten opzichte van bijvoorbeeld de euro en yen was aanzienlijk, waardoor de nominale prijsstijging van olie grotendeels teniet werd gedaan door de depreciatie van de dollar. Ook de waarde van de aanzienlijk gestegen monetaire reserves van de olielanden komen daarmee onder druk te staan, temeer omdat de inflatoire druk groter wordt. De OPEC-landen hebben wel reden om zich zorgen te maken over de wisselkoersverhoudingen in de wereld. In de jaren zeventig van de vorige eeuw hebben ze ook ervaren hoe de toenmalige olieprijsstijgingen gepaard gingen met een sterke depreciatie van de dollar en oplopende inflatie. De prijsstijgingen in de tweede oliecrisis van 1979/1980 werden in

OPEC deels verdedigd als een poging om de koopkracht van olie terug te brengen naar het niveau van na de eerste oliecrisis.

Levendige herinneringen

De OPEC-landen hebben levendige herinneringen aan de gevolgen van sterke veranderingen in de wisselkoersen, evenals de landen die later verwickeld raakten in de schulden-crisis van de jaren tachtig. Het zogenoemde Bretton Woods-stelsel van wisselkoersen was aan het begin van de jaren zeventig stuk gelopen. In de periode erna stegen niet alleen de nominale olieprijsen, maar liep ook de inflatie op, terwijl de rente relatief laag bleef. De angst is dat de huidige wisselkoersverhoudingen, bekend als Bretton Woods II, wederom zullen leiden tot grote herschikkingen in de wereld en weer de OPEC-landen economisch diep zullen raken. Immers, ook de olielanden volgen met hun munt de koers van de dollar en deze verhouding staat door de olieprijsverhoudingen onder druk. Echter, de belangrijkste herschikking die er aankomt, is de wisselkoers van China ten opzichte van de Verenigde Staten en andere handelspartners. De olielanden kunnen gemakkelijk verstrikt raken in het wedstrijdige armpje druk-

ken tussen de Verenigde Staten en China.

Rol van de dollar

De Amerikaanse betalingsbalans vertoont een structureel tekort, evenals de overheidsbegroting. De waardedaling van de dollar die gepaard gaat met een dergelijk betalingsbalanstekort werd tot voor kort grotendeels gecompenseerd door de aankoop van Amerikaanse waardepapieren door landen als China, die een groot betalingsbalansoverschot hebben, om zo de onderlinge wisselkoers in balansen te houden. China wil graag zijn exportgedreven groeispurt ondersteunen door de wisselkoers tussen de dollar en de renmibi stabiel te houden. Het is echter duidelijk dat de onderliggende betalingsbalansen van beide landen een herschikking noodzakelijk maken. De kosten van de hogere nominale olieprijs beginnen ook China pijn te doen. De inflatie loopt op en de prijsverhogingen van olie zijn nauwelijks doorberekend aan de consumenten. Met de al bestaande inflatie in gedachten zal het doorberekenen van de olieprijsstijgingen aan de Chinese consument geen aantrekkelijk perspectief zijn voor de Chinese overheid. Inmiddels moet de Chinese overheid al bijna een gat van 40 dollar per vat bijpassen om de verliezen van de oliebedrijven te compenseren. Het gesmijt met dollars in het buitenland geeft aan dat ook voor de Chinezen de waarde van de dollar flink heeft ingeboet. Zelfs een heel grote spaarpot als de Chinese, kan dat niet lang financieren als de onderliggende waarde onzeker

wordt. In feite kunnen de gestegen olieprijsen in combinatie met de lage dollar en inflatie fungeren als wig in het Chinese monetaire beleid en dat verklaart misschien de zwakke protesten van de Amerikanen aan het adres van OPEC. De Venezolaanse president Hugo Chavez en zijn Iraanse collega Mahmoud Ahmadinejad kunnen zo onbedoeld de Amerikanen hebben geholpen bij het opvoeren van de druk op hun Chinese vrienden.

Verschuivingen

De wereldeconomie staat voor grote veranderingen en wederom spelen de dollar en olie hierin een grote rol. De economische en politieke machtsverhoudingen staan aan de vooravond van grote veranderingen. Een discussie in OPEC over de rol van de dollar in de oliehandel hoort daar gewoon bij. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

